

Deze Nederlandse vrouw zette geweld tegen vrouwen wereldwijd op de kaart

Het werk van Henriëtte Jansen heeft geleid tot de "radicale herziening van hoe gendergerelateerd geweld (GBV) wordt bekeken in de Pacific [gebied van de Stille Oceaan] en in veel Aziatische landen," vertelt Jansen's collega Mia Rimon aan Devex. Foto: Amanda Mustard / UNFPA

Henriëtte Jansen had dertig jaar geleden niet kunnen raden dat ze een wereldwijde autoriteit op het gebied van meten van geweld tegen vrouwen zou worden. Ze begon haar carrière als epidemioloog en onderzocht aanvankelijk darmparasieten in Colombia. Later versterkte ze het gezondheidsinformatiesysteem van Zanzibar.

"Indertijd wist ik niet eens hoe het werd genoemd, dat wat ik deed om de relatie tussen de laboratoriumresultaten en de levensomstandigheden van mensen te vinden, maar zo kwam ik in de epidemiologie terecht," zegt Jansen, momenteel technisch adviseur voor data over

geweld tegen vrouwen en onderzoek voor het United Nations Population Fund (UNFPA = Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties).

Op 40-jarige leeftijd ging ze weer studeren om haar kennis van medische demografie te verdiepen, enthousiast over het vooruitzicht om daarna in Indonesië een internationale masterstudie in veldepidemiologie te helpen ontwikkelen. Het was toeval dat haar van dat pad afleidde, zegt Jansen. Het leidde haar richting dataverzameling over geweld tegen vrouwen—een vakgebied waar ze destijds weinig over wist.

Een kennis die werkte aan de opzet van een grote meerlandenstudie naar de gezondheid van vrouwen en huiselijk geweld van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), vroeg haar of ze mee wilde helpen bij het ontwikkelen van de methodologie voordat ze aan haar baan in Indonesië begon. Jansen maakte nooit die zorgvuldig geplande verhuizing naar Jogjakarta, waar ze minder zou reizen en meer tijd hoopte te hebben om deel uit te maken van de gemeenschap. In plaats daarvan raakte ze in de ban van een jong vakgebied dat behoefte had aan haar vakkennis in data verzamelen en het vertalen van data in verhalen.

“In het begin was het een moeilijke beslissing, omdat ik mij had ingesteld op een heel ander soort leven... en op een gegeven moment heeft dit onderwerp me gewoon gegrepen en het heeft me sindsdien niet meer losgelaten,” vertelt Jansen aan Devex achter haar bureau in het UNFPA kantoor in het centrum van Bangkok.

Twintig jaar na die toevallige aanvaarding van de WHO-positie is de naam van Jansen synoniem met de gouden standaard voor het verzamelen van gevoelige gegevens. Ze heeft regeringen en vrouwengroepen in 35 landen geholpen met het opzetten van enquêtes om geweld tegen vrouwen in hun land te begrijpen, en ze werkte als adviseur aan verschillende gezondheidsprojecten, veelal te maken met statistiek, in meer dan dertig andere landen.

Een kaart met statistische gegevens over geweld tegen vrouwen in Azië en de Pacific hangt aan haar kantoormuur. Wereldwijd zullen naar schatting 1 op de 3 vrouwen tijdens haar leven fysiek of seksueel worden misbruikt, en meer dan de helft van de ondervraagde vrouwen in Timor-Leste en Bangladesh heeft intiem partnergeweld ervaren, blijkt uit de datavisualisatie. Maar de cijfers ontmoedigen de 62-jarige Jansen niet. “Daar is geen tijd voor,” zegt ze met een ontwapenende glimlach en vervolgt: “Het vakgebied is nog jong en er is nog steeds te weinig begrepen—en te veel te doen.”

Geweld tegen vrouwen, toen en nu

Jansen wordt begin juli gealarmeerd door een krantenkop in Sri Lanka, die aankondigde dat later dit jaar een onderzoek naar huiselijk geweld in het land zal worden gehouden. De beste werkwijze is om een ‘geweld-tegen-vrouwenenquête’ voor het grote publiek te hernoemen met termen als ‘vrouwengezondheid’ in plaats van ‘geweld’. Het verzamelen van gegevens

over wat vrouwen vaak achter gesloten deuren ervaren, vereist een actieve discretie in elk aspect van het project—en niemand weet dit beter dan Jansen.

“Ze heeft de volledige basis gelegd voor diepgaand, statistisch en kwalitatief onderzoek naar gendergerelateerd geweld, zoals geen enkele onderzoeker in het vakgebied,” zegt Mia Rimon, een regionale directeur voor The Pacific Community, die met Jansen samenwerkte aan talrijke onderzoeken naar geweld tegen vrouwen in de regio. “Ze ontwierp de WHO-methodologie vanaf het allereerste begin om de veiligheid van vrouwen te waarborgen, zowel de interviewers als de geïnterviewden.”

In het laatste decennium is de belangstelling van donoren voor projecten die werken aan geweld tegen vrouwen en meisjes aanzienlijk toegenomen. Hiermee is de noodzaak tot meer en betere gegevens om ‘*evidence-based* programmering’ te ondersteunen om deze schending van de mensenrechten aan te pakken, geëscaleerd.

“Zij [Henriëtte Jansen] is de drijvende kracht achter de tools (vragenlijsten en data-invoersystemen) die consistentiecontroles hebben en logisch zijn, zodat gegevensverzameling degelijk en nauwkeurig is en tot robuuste datasets leidt.”

– Mia Rimon, regionaal directeur van The Pacific Community

Toen Jansen begon, borduurde ze voort op de weinige gendergerelateerde geweldstudies die in de jaren '90 in ontwikkelingslanden werden uitgevoerd. Het was gebruikelijk voor mannelijke interviewers om meerdere vrouwen per huishouden te interviewen, vaak in het bijzijn van hun echtgenoten of andere potentiële daders in het huis. Onder het leiderschap van Jansen is de uitoefening van gevoelige enquêtes ingrijpend veranderd. Vrouwelijke interviewers krijgen een uitgebreide training in de kunst van het interviewen, waarbij slechts één vrouw per huishouden wordt ondervraagd in een veilige privéruimte.

Jansen was de pionier van een vorm van vragen stellen die eerst begint met algemene gezondheid, voordat meer gevoelige onderwerpen aan bod komen met een waarschuwing: “Ik ga nu vragen stellen die je misschien moeilijk kunt beantwoorden...,” legt ze uit. Tegen de tijd dat er vragen worden gesteld over GBV (*gendergerelateerd geweld*), hebben de interviewer en de geïnterviewde een goede verstandhouding. Daardoor kan een interviewer cruciale gedragsvragen stellen: “Heeft je man je ooit geslagen, heeft je man je ooit geschopt, gewurgd, aan je haar getrokken...?”

Hoe specifiek de vragen, hoe nauwkeuriger de antwoorden, aangezien de definitie van vrouwen zelf voor algemene termen als geweld of misbruik sterk kan verschillen. Rimon noemt het ontwerp van de vragenlijst “meesterlijk”. Voor Jansen is het simpelweg een beproefde manier om vrouwen te respecteren en hun veiligheid te waarborgen, terwijl ze informatie verzamelt die hopelijk gebruikt gaat worden om hun levenssituatie te verbeteren.

Nu het bestrijden van geweld tegen vrouwen steeds meer een prioriteit is geworden voor zowel regeringen als donoren, komen fouten toch nog steeds veel voor. Jansen herinnert zich een land waar het onderzoeksteam op de dag dat het onderzoek zou beginnen, een officiële brief aan de gemeenschapsleiders presenteerde, waarin precies werd vermeld dat er over huiselijk geweld zou worden gevraagd. “De mannen renden allemaal naar huis om hun vrouwen te verbieden mee te werken of de deur te openen als de interviewer daar was,” vertelt ze.

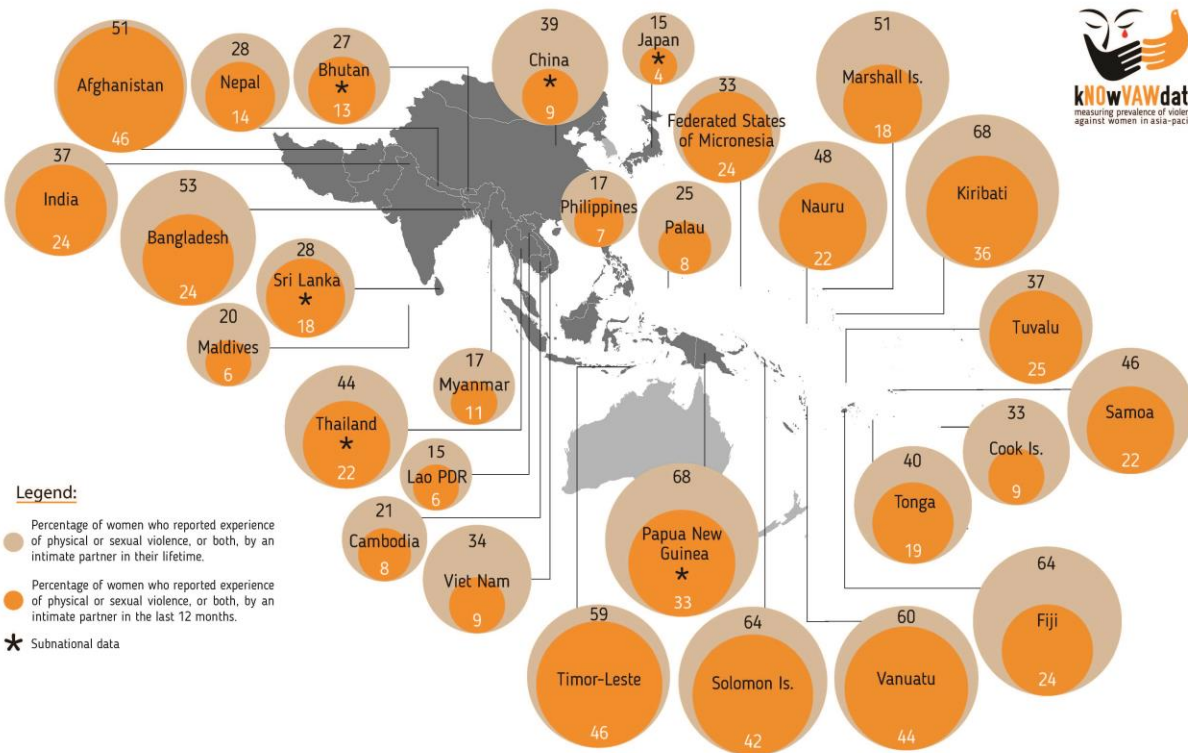
Een ander land besloot algemene vragen over geweld toe te voegen aan een sociaaleconomisch onderzoek dat ze al uitvoerden. Ze gebruikten een mix van mannelijke en vrouwelijke interviewers en stelden algemene vragen aan vrouwen in het bijzijn van hun mannen. Uiteindelijk publiceerde het land dat slechts drie procent van de vrouwen in het land ooit geweld had meegemaakt.

“Het was nogal verrassend—misschien niet voor de overheid—maar voor mij, die wist dat er in het land verschillende andere kleinere onderzoeken waren uitgevoerd die veel hogere percentages lieten zien. Maar het is zo gemakkelijk om de fout in te gaan.”

Nog andere groepen besluiten door te gaan met ‘prachtige’ enquêtes, maar zonder de steun van de regering van het land—iets dat Jansen als een groot nadeel ziet wanneer het uiteindelijke doel van het verzamelen van gegevens over geweld tegen vrouwen erin bestaat deze effectief te gebruiken. Het is van cruciaal belang dat overheidsinstanties, die de gegevens zullen gebruiken, er vanaf het begin erbij worden betrokken, de methodologie begrijpen en het proces volledig vertrouwen.

“In het begin was het eigenlijk gewoon ‘we moeten deze gegevens verzamelen.’ Nu is het: ‘We moeten ervoor zorgen dat het onderzoek goed, veilig en participatief wordt uitgevoerd en op zo’n manier dat de onderzoeksresultaten echt worden gebruikt,’” zegt ze. Ze verwijst, als een positief voorbeeld, naar de herziening door Vietnam van hun wet inzake huiselijk geweld na ‘s lands eerste, onthullende, enquête in 2009.

Het is veel meer dan alleen de cijfers, het is de vertaling van de gegevens naar zinvolle verhalen, interventies, aanbevelingen en beleid. Dat moet volgens Jansen hand in hand gaan met dataverzameling.

WOMEN WHO EXPERIENCE INTIMATE PARTNER VIOLENCE, 2000 - 2017 UNFPA Asia and the Pacific Region

Source: Country reports from the most recent surveys conducted with the methodology of the WHO multi-country study on women's health and domestic violence or with the Domestic Violence module of the Demographic and Health Survey, during 2000-2017.

For more information: asiapacific.unfpa.org | KNOWVAWdata@unfpa.org
© UNFPA Asia and the Pacific Regional Office, October 2017

Foto: UNFPA

Een nalatenschap

Jansen is trots op haar werk, maar ze waarschuwt niet te optimistisch zijn over waar het onderzoeksgebied nu is vergeleken met toen ze begon.

“Is [geweld tegen vrouwen] nog steeds zo een probleem? Dat is moeilijk te zeggen, omdat we nog heel weinig bewijs hebben of er iets aan het veranderen is. Het is nog maar zo recent dat we weten hoe we het moeten meten en het is te kort om echt verschil te kunnen zien... het grote plaatje, dat de situatie aan het veranderen is.”

Jansen heeft het tot haar persoonlijke missie gemaakt om de hiaten te vullen en gegevens te verzamelen in de vele landen waar deze ontbreken of waar nog niks bekend is. Volgens haar is het de variatie in gegevens tussen landen en regio's die laat zien dat geweld niet onvermijdelijk is en helpt de cruciale gebieden aan te wijzen om het vervolgens aan te pakken.

Deze vrouw zette geweld tegen vrouwen wereldwijd op de kaart

NVT MAGAZINE De Tegel 62-04

Jansen is wereldwijd bekend om haar solide gegevensanalyse, expertise in tabellen en excellentie in het plannen van interventies op basis van de bevindingen. Bovendien is zij gewend aan extra toetsing door diegenen die haar werk niet vertrouwen of zich bedreigd voelen door de bevindingen aangaande geweld tegen vrouwen. Daar staan haar persoonlijke, toegankelijke aard en een overvloed aan compassie tegenover die evenveel gewicht dragen in het werk, dat ze beschrijft als transformatief.

“Een van de meest dankbare aspecten van het werk is betrokken te zijn bij het opleiden van interviewers; om te werken met een groep vrouwen die meestal behoorlijk zorgvuldig zijn geselecteerd of geïnteresseerd in het onderwerp, en om ze te zien transformeren, veranderen in vrouwen die over hun eigen leven nadenken, die betere mensen worden,” zegt ze. Ze denkt even na, voordat ze verschillende verhalen vertelt over vrouwen met wie ze werkte; vrouwen die ophielden met het slaan van hun kinderen nadat ze hadden geleerd dat kinderen die op jonge leeftijd geweld ervaren vaker dader of slachtoffer worden op latere leeftijd.

De belangrijkste voorwaarde voor het verkrijgen van goede gegevens, zegt ze, is het hebben van de juiste interviewers met de juiste vaardigheden, die “weten hoe ze het geschenk van een luisterend oor en open hart moeten geven om een geschenk terug te krijgen.” En dat is vaak een verhaal dat een vrouw nooit aan iemand anders zal vertellen.

In juni 2018 kwamen vrouwen uit tien verschillende landen samen in Bangkok voor een twee weken durende training in onderzoeksmethoden en hoe te interviewen over geweld. Via UNFPA's kNOwVAWdata-project leerden ze technische vaardigheden en hoe een relatie met hun geïnterviewde te ontwikkelen, wat voor Jansen een tweede natuur is.

Technisch vermogen om gegevens te verzamelen is het primaire doel, maar er is ook een ander element, aldus Jansen: “We zien vaak dat de vrouwen die zijn opgeleid om deze enquêtes uit te voeren vaak hun eigen persoonlijke verhalen weerspiegeld zien in de verhalen van de vrouwen die ze interviewen. Dit kan een ongelooflijk emotionele, transformerende ervaring zijn voor de interviewer, een catharsis die helpt haar eigen last vanwege geweldservaringen in haar eigen leven te verlichten.”

“De vorming van een professionele groep van regionale experts die deelnemen aan de kNOwVAWdata-cursus zal idealiter helpen om de beschikbaarheid en kwaliteit van gegevens te verbeteren om beleid te informeren en om geweld tegen vrouwen te helpen beëindigen,” legt ze uit. Maar voor een vrouw die meer dan twintig jaar geleden de reis begon om geweld tegen vrouwen beter te begrijpen en te bestrijden, is het ook een cruciale stap om de fakkel door te geven voordat ze met pensioen gaat.

“Het echte werk is tot nu toe afhankelijk geweest van een handjevol mensen,” zegt ze. “En de meesten van ons gaan met pensioen.”

Ooit was ze een enthousiaste duiker en gepassioneerd fotograaf. De in Nederland geboren Jansen, zal opnieuw over hobby's moeten nadenken, grapte ze. De afgelopen vier jaar waren vooral niets anders dan werk; ze heeft de Argentijnse tango al in een eeuwigheid niet meer gedanst, zegt ze weemoedig.

In plaats daarvan heeft haar werk geleid tot de "radicale herziening van hoe gendergerelateerd geweld wordt bekeken in de Pacific en in veel Aziatische landen," vertelt Jansen's collega Mia Rimón aan Devex. "Zij is de drijvende kracht achter de tools (vragenlijsten en data-invoersystemen) die consistentiecontroles hebben en logisch zijn, zodat gegevensverzameling degelijk en nauwkeurig is, en tot robuuste datasets leidt."

Naarmate het vertrouwen van Jansen groeit in de vrouwen die ze heeft opgeleid en de onderzoeksinstellingen die ervoor hebben getekend om haar levenswerk voort te zetten, lijkt het erop dat er in de toekomst misschien meer tijd zal zijn voor dansen of onderwatersport. Ze is nog steeds bezig met het leren van het Thai, in de hoop dat toe te voegen aan de zeven talen die ze al spreekt.

Maar als haar wordt gevraagd wat haar plannen zijn voor haar pensioen, lacht Jansen simpelweg. Het was toeval dat haar naar het meest dankbare werk van haar leven leidde. Ze is niet iemand die plannen maakt.

Over de auteur Kelli Rogers

Kelli Rogers is een verslaggever van mondiale ontwikkeling voor Devex. Ze is gevestigd in Bangkok en rapporteert over rampen- en crisisrespons, innovatie, vrouwenrechten en ontwikkelingstrends in heel Azië. Voorafgaand aan haar huidige functie schreef ze over leiderschap, carrières en de USAID-implementatiegemeenschap vanuit Washington, DC in de Verenigde Staten. Eerder deed ze verslag van sociale en milieukwesties vanuit Nairobi, Kenia. Kelli heeft een bachelorgraad in journalistiek van de University of Missouri en heeft sindsdien vanuit meer dan twintig landen gerapporteerd.

Twitter: @kellierin

[Lees hier de originele tekst in het Engels](#)

©Copyright: Devex